

Briuselis, 2022 m. rugpjūčio 30 d.
(OR. en)

11943/22

LIMITE

JUR 561
POLCOM 104
COMER 99
IA 127
CODEC 1230

Tarpinstitucinė byla:
2021/0406(COD)

TEISĖS TARNYBOS NUOMONĖ ¹

nuo:	Teisės tarnybos
kam:	Prekybos klausimų darbo grupei
Dalykas:	Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Sąjungos ir jos valstybių narių apsaugos nuo trečiųjų valstybių taikomos ekonominės prievartos. Teisinis pagrindas ir instituciniai aspektai

I. IVADAS

1. 2021 m. gruodžio 10 d. Komisija pateikė pasiūlymą dėl Reglamento dėl Sąjungos ir jos valstybių narių apsaugos nuo trečiųjų valstybių taikomos ekonominės prievartos (toliau – pasiūlymas)².

¹ Šiame dokumente pateikiamos teisinės rekomendacijos, kurioms taikoma 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais 4 straipsnio 2 dalyje numatyta apsauga ir kurių Europos Sąjungos Taryba neskelbia viešai. Taryba pasilieka galimybę neleistino paskelbimo atveju pasinaudoti visomis teisės aktų numatytomis teisėmis.

² Dok. 14943/21.

2. Šis pasiūlymas buvo pristatytas ir aptartas 2021 m. gruodžio 9 d., 2022 m. sausio 12 d., 2022 m. sausio 25 d., 2022 m. vasario 2 d., 2022 m. vasario 15 d., 2022 m. kovo 2 d., 2022 m. kovo 8 d., 2022 m. kovo 15 d., 2022 m. balandžio 5 d., 2022 m. balandžio 27 d. ir 2022 m. gegužės 3 d. Prekybos klausimų darbo grupės posėdžiuose. 2022 m. gegužės 17 d., 2022 m. birželio 1 d. ir 2022 m. birželio 9 d. Prekybos klausimų darbo grupė aptarė pirmininkaujančios valstybės narės pateiktą kompromisinį pasiūlymą³. 2022 m. birželio 28 d. ir 2022 m. liepos 5 d. Prekybos klausimų darbo grupė aptarė pirmininkaujančios valstybės narės pateiktą antrą kompromisinį pasiūlymą⁴.
3. Diskusijų metu buvo iškelta klausimų dėl Komisijos pasiūlyto teisinio pagrindo, siūlomo sprendimų priėmimo mechanizmo institucinių aspektų ir pasiūlymo suderinamumo su tarptautine teise ir PPO taisyklėmis.
4. 2022 m. balandžio 27 d. ir gegužės 17 d. posėdžiuose Tarybos Teisės tarnybos atstovas pateikė jos teisinę konsultaciją dėl pasiūlymo teisinio pagrindo ir institucinių aspektų. Prekybos klausimų darbo grupės prašymu šiame dokumente raštu išsamiau išdėstytos kai kurios žodžiu išsakytos pastabos.

II. TEISINĖ ANALIZĖ

5. Šioje nuomonėje pirmiausia bus nagrinėjama, ar SESV 207 straipsnio 2 dalis yra tinkamas pasiūlymo teisinis pagrindas (A), o po to bus analizuojami jo instituciniai aspektai (B).

³ Dok. WK 6814/2022.

⁴ Dok. WK 9206/2022.

A. TEISINIS PAGRINDAS

i) *Pasiūlymo tikslas ir turinys*

6. Tinkamas Sąjungos akto teisinis pagrindas turi būti pasirenkamas atsižvelgiant į objektyvius kriterijus, kuriems gali būti taikoma teisminė kontrolė ir kurie visų pirma apima priemonės tikslą ir turinį⁵.
7. Pagal nusistovėjusią jurisprudenciją prieš pasirenkant tinkamą teisinį pagrindą reikia nustatyti pagrindinį ar svarbiausią priemonės tikslą arba sudedamąją dalį. Jeigu priemone siekiama dviejų tikslų arba ją sudaro dvi sudedamosios dalys ir jeigu vieną iš tų tikslų arba sudedamųjų dalių galima laikyti pagrindiniu (-e), o kitas tikslas arba sudedamoji dalis yra tik papildomas (-a), priemonė turi būti grindžiama tik vienu teisiniu pagrindu – tuo, kurio reikalauja pagrindinis ar svarbiausias tikslas arba sudedamoji dalis. Ir priešingai, jeigu priemone kartu siekiama kelių tikslų arba ją sudaro kelios sudedamosios dalys, kurie (-ios) yra neatsiejamai susiję (-usios) ir nė vienas (-a) iš jų nėra papildomas (-a) kito (-os) atžvilgiu, tokia priemonė išimties tvarka turės būti grindžiama atitinkamais skirtingais teisiniais pagrindais. Vis dėlto Teismas taip pat yra nusprendęs, kad dviem ar keliais teisiniais pagrindais negalima remtis tuo atveju, kai kiekvienu teisiniu pagrindu numatytos procedūros tarpusavyje yra nesuderinamos⁶.

⁵ 1987 m. kovo 26 d. Sprendimo *Komisija / Taryba*, 45/86, EU:C:1987:163, 11 punktas; 1991 m. birželio 11 d. Sprendimo *Komisija / Taryba*, C-300/89, EU:C:1991:244, 10 punktas; 2001 m. gruodžio 6 d. Nuomonės 2/00 (*Kartachenos biosaugos protokolas*), EU:C:2001:664, 22 punktas; 2013 m. spalio 22 d. Sprendimo *Komisija / Taryba*, C-137/12, EU:C:2013:675, 10 punktas; 2016 m. birželio 14 d. Sprendimo *Parlamentas / Taryba*, C-263/14, EU:C:2016:435, 43 punktas; 2021 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Komisija / Taryba (Susitarimas su Armėnija)*, C-180/20, EU:C:2021:658, 32 punktas ir 2018 m. rugsėjo 4 d. Sprendimo *Komisija / Taryba (Susitarimas su Kazachstanu)*, C-244/17, EU:C:2018:662, 36 punktas.

⁶ Žr., pavyzdžiui, 2012 m. liepos 19 d. Sprendimo *Europos Parlamentas / Taryba*, C-130/10, EU:C:2012:472, 43–45 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją.

8. Aiškinamajame memorandume nurodoma, kad pasiūlymo tikslas – „*apsaugoti Sąjungos ir jos valstybių narių interesus, sudarant sąlygas Sąjungai reaguoti į ekonominę prievartą*“, vadovaujantis vertybėmis ir interesais, kuriuos, kaip primenama 1–3 konstatuojamosiose dalyse, pagal ES sutarties 3 straipsnio 5 dalį Sąjunga turi išsaugoti ir skatinti palaikydama santykius su platesniu pasauliu, ir principais, kuriais pagal ES sutarties 21 straipsnio 1 dalį turėtų būti grindžiami Sąjungos veiksmai tarptautinėje arenoje, įskaitant pagarbą JT Chartijos ir tarptautinės teisės principams, visų pirma draugiškų tautų santykių, grindžiamų lygiateisiškumo principu, plėtojimo principo laikymąsi. Remiantis 5 konstatuojamąja dalimi, „[p]ageidautina, kad Sąjunga prisidėtų kuriant, plėtojant ir geriau išaiškinant tarptautinės ekonominės prievartos atvejų prevencijos ir panaikinimo sistemas“.
9. Pasiūlymu nustatomos taisyklės ir procedūros, kurių tikslas yra „*užtikrinti veiksmingą Sąjungos ir jos valstybių narių interesų apsaugą tada, kai trečioji valstybė siekia poveikį prekybai ar investicijoms darančiomis priemonėmis priversti Sąjungą ar jos valstybę narę imtis arba nesiimti tam tikrų veiksmų*“. Reglamentu siekiama užtikrinti veiksmingą, efektyvų ir greitą Sąjungos atsaką „*siekiant tikslo atgrasyti trečiąją valstybę arba pasiekti, kad ji nebesiimtų tokių veiksmų, ir paliekant Sąjungai galimybę kraštutiniu atveju atremti tokius veiksmus atsakomaisiais veiksmais*“ (1 straipsnis, 7 konstatuojamoji dalis).
10. Ekonominė prievarta apibrėžiama kaip trečiosios valstybės kišimasis į teisėtą Sąjungos ar valstybės narės sprendimų suverenumą taikant arba grasinant taikyti priemones, darančias poveikį prekybai ar investicijoms, siekiant sukliudyti atlikti tam tikrą veiksmą ar pasiekti, kad tam tikras veiksmas būtų nutrauktas, pakeistas arba patvirtintas (2 straipsnio 1 dalis ir 11 konstatuojamoji dalis).
11. Atlikusi trečiųjų valstybių priemonių tyrimą, „*Komisija priima sprendimą, kuriame nustato, ar atitinkamos trečiosios valstybės priemonė atitinka 2 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas*“, ir „*praneša tai trečiajai valstybei apie savo sprendimą ir prašo, kad ji sustabdytų ekonominę prievartą ir, kai tinka, atitaisytų Sąjungai ar jos valstybėms narėms padarytą žalą*“⁷ (4 straipsnis).

⁷ Nuostatoje taip pat nurodyta, kad Komisija „*imasi veiksmų nedelsdama*“ ir prieš priimdama sprendimą gali paprašyti atitinkamos trečiosios valstybės pateikti savo pastabų.

12. Vėliau Komisija kartu su atitinkama trečiąja valstybe turi išnagrinėti galimybes siekdama sustabdyti ekonominę prievartą; nebaigtinis tokių galimybių sąrašas apima tiesiogines derybas, tarpininkavimą, taikinimą arba *bona officia* paslaugas, atitinkamo klausimo pateikimą tarptautiniam sprendimui priimti arba to klausimo iškėlimą bet kuriame tinkamame tarptautiniame forume (5 straipsnis). Komisija taip pat konsultuojasi ir bendradarbiauja su kitomis tų pačių ar panašių ekonominės prievartos priemonių paveiktomis trečiosiomis valstybėmis arba su bet kuria suinteresuotąja trečiąja valstybe (6 straipsnis).
13. Kai pirmiau nurodytais veiksmais nepasiekama ekonominės prievartos sustabdymo ir ja Sąjungai ar valstybei narei padarytos žalos atitaisymo, taigi „*būtina imtis veiksmų siekiant apsaugoti Sąjungos ir jos valstybių narių interesus ir teises tuo konkrečiu atveju*“ ir jų „*imamasi Sąjungos interesų labui*“, Komisija pagal nagrinėjimo procedūrą priima įgyvendinimo aktą, kuriame nustatomas Sąjungos atsakas, pasirenkamas iš pasiūlymo I priede nurodytų įvairių priemonių (7 straipsnio 1 dalis).
14. Remiantis I priedu⁸ ir 10 konstatuojamąja dalimi, išvardytos priemonės yra susijusios su prekyba prekėmis, tarptautiniais viešaisiais pirkimais, prekyba paslaugomis, tiesioginėmis užsienio investicijomis, su prekyba susijusiais intelektinės nuosavybės teisių aspektais, finansinėmis paslaugomis, pavyzdžiui, bankininkyste, draudimu, galimybe patekti į Sąjungos kapitalo rinkas ir naudotis kita finansinių paslaugų veikla, taip pat galimybe dalyvauti Sąjungos finansuojamose mokslinių tyrimų programose arba neleidimu jose dalyvauti. Visa tai gali būti priemonės, pagal kurias nevykdomi taikomi tarptautiniai įsipareigojimai, t. y. leidžiamos atsakomosios priemonės, arba autonominės priemonės, atitinkančios Sąjungos tarptautinius įsipareigojimus.

⁸ Dok. 14943/21 ADD 1.

15. I priede nustatytos priemonės gali būti taikomos ir Komisijos nustatytam fiziniam ar juridiniam asmeniui, kuris „yra susijęs arba saistomas su atitinkamos trečiosios valstybės valdžia“ (8 straipsnio 2 dalies a punktas) arba kuris „yra susijęs arba saistomas su atitinkamos trečiosios valstybės valdžia ir, be to, yra sukėlęs ekonominę prievartą, dalyvavęs ją taikant arba su [ja] susijęs“ (8 straipsnio 2 dalies b punktas). Be to, kalbant apie pastarąją kategoriją, pasiūlymu „Sąjungos fiziniam ar juridiniam asmeniui“ suteikiama teisė gauti „bet kokios dėl ekonominės prievartos priemonių patirtos žalos atlyginimą tokiu mastu, koku tie nustatyti asmenys prisidėjo prie tokių ekonominės prievartos priemonių“ (8 straipsnio 1 dalies b punktas).

ii) Bendra prekybos politika

16. Komisijos pasiūlymas yra grindžiamas SESV 207 straipsnio 2 dalimi, kurioje nustatyta, kad Europos Parlamentas ir Taryba, priimdami reglamentus pagal įprastą teisėkūros procedūrą, patvirtina priemones, apibrėžiančias bendros prekybos politikos įgyvendinimo sistemą.
17. SESV Penktosios dalies II antraštinės dalies 207 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad: „[b]endra prekybos politika grindžiama vienodais principais, ypač keičiant muitų normas, sudarant susitarimus dėl muitų tarifų ir prekybos, susijusių su prekyba prekėmis ir paslaugomis bei intelektinės nuosavybės komerciniais aspektais, tiesioginėmis užsienio investicijomis, liberalizavimo priemonių suvienodinimu, eksporto politika ir prekybos apsaugos priemonėmis, pavyzdžiui, taikytinomis dempingo ar subsidijų atveju. Bendra prekybos politika vykdoma vadovaujantis Sąjungos išorės veiksmų principais ir tikslais“.

18. Bendra prekybos politika neapsiriboja priemonėmis, skirtomis prekybai su trečiosiomis valstybėmis palengvinti (liberalizuoti ar skatinti), bet gali apimti priemones, reglamentuojančias prekybos apribojimus⁹. Prekybos reguliavimo srityje bendra prekybos politika taip pat neapsiriboja priemonėmis, kuriomis siekiama vien komercinių tikslų: priešingai, ji gali būti vykdoma atsižvelgiant į platesnius Sąjungos išorės veiksmų tikslus¹⁰.
19. Be to, pagal ES sutarties 21 straipsnio 3 dalį „*Sąjunga laikosi principų ir siekia tikslų, nurodytų 1 ir 2 dalyse, plėtodama ir įgyvendindama savo išorės veiksmus šioje antraštinėje dalyje ir [SESV] penktoje dalyje numatytose įvairiose srityse bei kitų savo politikos krypčių išorės aspektus*“. Teisingumo Teismas pripažino, kad bendra prekybos politika „yra Sąjungos išorės veiksmų dalis“, todėl ji „apima prekybą su trečiosiomis šalimis“¹¹.
20. Be to, pagal nusistovėjusią jurisprudenciją „vien aplinkybės, kad Sąjungos aktas gali turėti tam tikrų padarinių prekybai su viena ar keliomis trečiosiomis valstybėmis, nepakanka išvada, kad šį aktą reikia priskirti prie bendros prekybos politikos srities“. Tačiau „Sąjungos aktas priskirtinas prie šios politikos, jei su prekyba turi tokį specifinį ryšį, kad yra iš esmės skirtas tokiai prekybai skatinti, palengvinti ar reglamentuoti ir turi jai tiesioginį ir nedelsiamą poveikį“¹² (pažymėta papildomai).

⁹ Teisingumo Teismas nurodė: „draudimu eksportuoti į Sąjungą neteisėtas priemones siekiama ginti jos bendrus interesus ir ši priemonė iš esmės priskirtina bendros prekybos politikos sričiai“ (2013 m. spalio 22 d. Sprendimo Komisija / Taryba, C-137/12, EU:C:1993:675, 69 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Taip pat žr. 2017 m. kovo 31 d. Tarybos Teisės tarnybos nuomonės (dok. 7885/17) 13 punktą ir išnašoje nurodytą jurisprudenciją.

¹⁰ Ten pat, 14 ir 15 punktai. 2018 m. kovo 23 d. Tarybos Teisės tarnybos nuomonės (dok. 7334/18 REV 1) 20–21 punktai.

¹¹ 2017 m. gegužės 16 d. Teisingumo Teismo nuomonės 2/15 (*Laisvosios prekybos susitarimas su Singapūru*), EU:C:2017:376, 35 punktas.

¹² Ten pat, 36 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija, visų pirma 2013 m. liepos 18 d. Sprendimo *Daiichi Sankyo ir Sanofi-Aventis Deutschland*, C-414/11, EU:C:2013:520, 50 ir 52 punktai. Taip pat žr. bylos C-137/12, ten pat, 58 punktą; Nuomonės 2/15, ten pat, 37 punktą, 2017 m. vasario 14 d. Teisingumo Teismo nuomonės 3/15 (*Marakešo sutartis*), EU:C:2017:114, 61 punktą.

21. Nurodyti siūlomos priemonės tikslai, t. y. apginti Sąjungos vertybes, pagrindinius interesus, nepriklausomybę ir vientisumą, taip pat įtvirtinti ir remti teisinę valstybę ir tarptautinės teisės principus, atitinka ES sutarties 21 straipsnio 2 dalies a ir b punktuose nustatytus tikslus, kurių Sąjunga privalo siekti įgyvendindama savo išorės veiksmus, taigi ir bendros prekybos politikos srityje¹³.

Tačiau, remiantis pirmiau minėtoje jurisprudencijoje Teismo nustatyto kriterijumi, reikia nustatyti, ar siūloma priemonė yra skirta prekybai skatinti, palengvinti ar reglamentuoti ir turi jai tiesioginę ir nedelsiamą poveikį (žr. šios nuomonės 20 punktą).

iii) *Tam tikrų siūlomų priemonių nagrinėjimas bendros prekybos politikos atžvilgiu*

22. Dauguma pasiūlymo I priede nurodytų priemonių arba yra aiškiai numatytos SESV 207 straipsnio 1 dalyje¹⁴, arba aiškiai yra priskirtinos bendros prekybos politikos sričiai¹⁵. Todėl net jei galima nustatyti, kad pagrindinis pasiūlymo norminio turinio dalykas priskiriamas bendros prekybos politikos sričiai, Tarybos Teisės tarnybos nuomone, siūlomas trijų kategorijų priemonės reikia papildomai išnagrinėti, kad būtų galima nustatyti, ar jos gali būti įtrauktos į siūlomą sistemą, priimamą pagal SESV 207 straipsnio 2 dalį.

¹³ Šiuos tikslus taip pat pagrindžia ES sutarties 3 straipsnio 5 dalis, pagal kurią „[p]alaikydama santykius su platesniu pasauliu, Sąjunga išsaugo ir skatina savo vertybes ir savo interesus bei prisideda prie savo piliečių apsaugos. Ji prisideda prie (...) laisvos ir sąžiningos prekybos, (...) griežto tarptautinės teisės (...) laikymosi ir jos plėtojimo.“

¹⁴ Tai taikoma a, b, c, e, f, g ir i punktuose nurodytoms priemonėms.

¹⁵ Tai taikoma d, j ir k punktuose nurodytoms priemonėms.

Dėl galimybės trečiųjų valstybių prekėms ir paslaugoms patekti į Sąjungos viešųjų pirkimų rinkas žr. 2012 m. gruodžio 6 d. Tarybos Teisės tarnybos nuomonę (dok. 17407/12). Dėl registracijos ir autorizacijos apribojimų pagal cheminių medžiagų teisės aktus arba sanitarijos ir fitosanitarijos teisės aktus, kurie yra su galimybe patekti į rinką susijusios priemonės, žr. Nuomonės 2/15, ten pat, 44 punktą.

23. Šių trijų kategorijų priemonės yra: pirma, taikomų tarptautinių įsipareigojimų dėl intelektinės nuosavybės teisių su prekyba susijusių aspektų nevykdymas¹⁶ ir tokių intelektinės nuosavybės teisių apsaugos arba jų komercinio naudojimo apribojimų nustatymas teisių subjektams, kurie yra atitinkamos trečiosios valstybės nacionaliniai subjektai (h punktas); antra, taikomų tarptautinių įsipareigojimų nevykdymas ir galimybės dalyvauti Sąjungos finansuojamose mokslinių tyrimų programose apribojimų nustatymas arba neleidimas jose dalyvauti (l punktas); trečia, priemonės, kuriomis nustatoma, kad fizinis ar juridinis asmuo yra susijęs arba saistomas su atitinkamos trečiosios valstybės valdžia, ir toks asmuo, kuris, „*be to, yra sukėlęs ekonominę prievartą, dalyvavęs ją taikant arba su [ja] susijęs*“ (8 straipsnis), įskaitant Sąjungos veiklos vykdytojų, kuriuos paveikė trečiosios valstybės priemonės, teisę reikalauti, kad nustatyti asmenys atlygintų žalą.
24. Pirma, dėl priemonių, susijusių su intelektinės nuosavybės teisių su prekyba susijusiais aspektais¹⁷, Teisingumo Teismas savo nuomonėje dėl ES ir Singapūro susitarimo pripažino, kad „*iš dalies homogeniškai* [ES ir atitinkamos trečiosios valstybės veiklos vykdytojų intelektinės nuosavybės teisių apsaugos standartais prisidedama] *prie* [ES ir atitinkamos trečiosios valstybės verslininkų] *dalyvavimo lygiomis teisėmis laisvojoje prekyboje prekėmis ir paslaugomis*“¹⁸, ir padarė išvadą, „*kad, atsižvelgiant į esminę vietą, kurią užima intelektinės nuosavybės teisių apsauga bendrai prekiaujant prekėmis ir paslaugomis ir konkrečiai kovojant su neteisėta prekyba (...), ketinamo sudaryti susitarimo vienuolikto skyriaus nuostatos gali turėti tiesioginį ir nedelsiamą poveikį Sąjungos ir Singapūro Respublikos tarpusavio prekybai*“¹⁹.

¹⁶ Priede nurodomas „*taikomų tarptautinių įsipareigojimų sustabdymas*“ – tai nėra teisingas terminas ir bet kuriuo atveju dėl to negalima priimti sprendimo pagal siūlomą procedūrą. Sustabdyti Sąjungos ir trečiosios valstybės tarptautinio susitarimo ar jo dalių taikymą galima tik pagal SESV 218 straipsnio 9 dalyje nustatytą procedūrą arba pagal procedūrą, dėl kurios susitarta pagal SESV 218 straipsnio 7 dalį.

¹⁷ Pažymėtina, kad pagal šį punktą siūlomos priemonės yra didesnės apimties negu priemonės, numatytos Reglamento (ES) 2015/1843, kuriuo nustatomos Sąjungos procedūros bendros prekybos politikos srityje siekiant užtikrinti tarptautinėmis prekybos taisyklėmis, ypač sudarytomis globojant Pasaulio prekybos organizacijai (PPO), suteiktų Sąjungos teisių įgyvendinimą (OL L 272, 2015 10 16), 5 straipsnio a punkto bb papunktyje, nes jos taikomos tik dėl intelektinės nuosavybės teisių, kurias suteikė Sąjungos institucija arba agentūra ir kurios galioja visoje Sąjungoje.

¹⁸ Nuomonės 2/15 122 ir 123 punktai.

¹⁹ Ten pat, 127 punktas.

25. Atitinkamos pirmiau minėto susitarimo nuostatos yra taikomų tarptautinių įsipareigojimų, kurių kaip atsakomosios priemonės Sąjunga pagal pasiūlymą galėtų nuspręsti nevykdyti, jeigu atitinkama valstybė atsisakytų susilaikyti nuo ekonominės prievartos, pavyzdys. Todėl tokios priemonės iš esmės taip pat turėtų tiesioginį ir nedelsiamą poveikį Sąjungos ir atitinkamos trečiosios valstybės tarpusavio prekybai, kaip nurodyta pirmiau minėtoje jurisprudencijoje (žr. 20 punktą), nes jos, „*kaip sudedamoji PPO sistemos dalis, [būtų] tarptautinės prekybos liberalizavimo dalis*“, nors jomis ir siekiama apriboti prekybą, o ne ją palengvinti²⁰.
26. Tačiau ši išvada negali būti taikoma priemonėms, pagal kurias nevykdomi įsipareigojimai, susiję su intelektinės nuosavybės teisių apsauga arba jų komerciniu naudojimu pagal su prekyba nesusijusį susitarimą, pavyzdžiui, Marakešo sutartį dėl geresnių sąlygų susipažinti su paskelbtais kūriniais sudarymo akliems, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turintiems asmenims²¹. Sustabdžius įsipareigojimų pagal su prekyba nesusijusius susitarimus vykdymą „*būtų pernelyg išplėsta bendros prekybos politikos taikymo sritis ir prie jos priskirtos normos, kurios neturi specifinio ryšio su tarptautine komercine prekyba*“²².

²⁰ Žr. *Nuomonės 3/15*, ten pat, 79 punktą.

²¹ Priimta Pasaulinėje intelektinės nuosavybės organizacijoje (PINO) 2013 m. birželio 27 d.; dėl jos Teismas savo *Nuomonėje 3/15* konstatavo, kad ji nepatenka į bendros prekybos politikos sritį.

²² *Nuomonė 3/15*, ten pat, 85 punktas. Dėl tos priežasties Teismas atmetė Komisijos argumentą, kad į sąvoką „intelektinės nuosavybės komerciniai aspektai“ nepatenka tik neturtinės teisės.

27. Be to, dėl autonominių intelektinės nuosavybės teisių apsaugos arba jų komercinio naudojimo apribojimų nustatymo esamiems atitinkamos trečiosios valstybės teisių subjektams kyla klausimas dėl galimo prieštaravimo tarptautinei žmogaus teisių teisei arba Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijai (toliau – Chartija). Tai, kad apribojimai taikomi tik su prekyba susijusiems intelektinės nuosavybės aspektams, reiškia, kad panaikinus apsaugą teisių subjektui bus neleista gauti materialinės naudos iš saugomo objekto arba tokia galimybė bus apribota. Negalima atmesti galimybės, kad Sąjunga darys poveikį intelektinės nuosavybės teisėms, kurios saugomos kaip pagrindinės teisės į nuosavybę dalis (Chartijos 17 straipsnio 1 dalis ir lygiavertės tarptautinės taisyklės²³).

Todėl reikės atlikti nuodugnų tyrimą įgyvendinimo akto lygmeniu siekiant užtikrinti, kad su esamais teisių subjektais susijęs apribojimas būtų siejamas tik su teisių įgyvendinimu, būtų paisoma tų teisių esmės ir laikomasi proporcingumo principo, t. y. apribojimas būtų būtinas ir tikrai atitiktų Sąjungos pripažintus bendrus interesus (Chartijos 52 straipsnio 1 dalis).

28. Atsižvelgiant į pirmiau išdėstytas aplinkybes, kurios pasiūlymo rezoliucinėje dalyje turėtų būti tinkamai paaiškintos kaip esminių elementų, pagal kuriuos turėtų būti formuojamas naudojimasis įgyvendinimo įgaliojimais ir kuriais turėtų būti vadovaujama naudojantis šiais įgaliojimais, dalis, pasiūlymo I priedo h punkte nurodytos priemonės gali būti priimtose remiantis SESV 207 straipsnio 2 dalimi.

²³ Taip pat žr. Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 27 straipsnį ir Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto 15 straipsnio 1 dalies c punktą.

29. Antra, dėl priemonių, susijusių su galimybe dalyvauti Sąjungos finansuojamose mokslinių tyrimų programose, Tarybos Teisės tarnyba primena, kad taisyklės, reglamentuojančios Sąjungos mokslinių tyrimų programas, yra pagal Sutartis vykdoma Sąjungos veikla mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros srityje, taigi pagal SESV 179 straipsnio 3 dalį turi būti nustatoma ir atliekama laikantis SESV XIX antraštinės dalies nuostatų²⁴.

Tai gali apimti taisykles, susijusias su trečiųjų valstybių arba trečiosiose valstybėse įsisteigusių ar trečiųjų valstybių subjektų kontroliuojamų subjektų galimybės dalyvauti Sąjungos mokslinių tyrimų programose apribojimais arba neleidimu jose dalyvauti²⁵. SESV 186 straipsnyje taip pat nustatyta, kad, įgyvendindama daugiametę pamatinę programą, Sąjunga „gali nuspręsti bendradarbiauti su trečiosiomis šalimis ar tarptautinėmis organizacijomis Sąjungos mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstravimo srityse“ ir kad „[k]onkretūs tokio bendradarbiavimo būdai gali būti nustatomi Sąjungos ir atitinkamų trečiųjų šalių susitarimuose“.

²⁴ 2021 m. balandžio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/695, kuriuo sukurama bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“, nustatomos su ja susijusios dalyvavimo ir sklaidos taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1290/2013 ir (ES) Nr. 1291/2013 (OL L 170, 2021 5 12, p. 1) (toliau – Reglamentas dėl programos „Europos horizontas“), buvo priimtas remiantis šiais teisiniais pagrindais: SESV 173 straipsnio 3 dalimi, 182 straipsnio 1 dalimi, 183 straipsniu ir 188 straipsnio antra pastraipa.

²⁵ Pavyzdžiui, Reglamento dėl programos „Europos horizontas“ – bendrosios mokslinių tyrimų programos pagal dabartinę daugiametę finansinę programą – 22 straipsnio 5 dalyje numatyta: „Jei veiksmas susijęs su Sąjungos strateginiu turtu, interesais, autonomija ar saugumu, darbo programoje gali būti numatyta, kad jame gali dalyvauti tik valstybėse narėse įsisteigę teisės subjektai arba nurodytose asocijuotosiose šalyse ar kitose trečiosiose valstybėse, ne tik valstybėse narėse, įsisteigę teisės subjektai. Visi asocijuotosiose šalyse, kurios yra EEE narės, įsisteigusių teisės subjektų dalyvavimo apribojimai turi atitikti Europos ekonominės erdvės susitarime nustatytas sąlygas. Dėl tinkamai pagrįstų ir išskirtinių priežasčių, siekiant užtikrinti Sąjungos ir jos valstybių narių strateginių interesų apsaugą, pagal darbo programą atskiruose kvietimuose teikti pasiūlymus taip pat gali būti draudžiama dalyvauti Sąjungoje arba asocijuotosiose šalyse įsisteigusiems teisės subjektams, kuriuos tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoja neasocijuotosios trečiosios valstybės arba neasocijuotųjų trečiųjų valstybių teisės subjektai, arba jų dalyvavimui gali būti taikomos darbo programoje nustatytos sąlygos.“

Pasiūlyme nepaaiškinama, kaip ši priemonė galėtų būti susijusi su prekyba ir kokių pagrindų ji buvo įtraukta į galimų priemonių sąrašą. Jame taip pat detaliau neaprašomos atitinkamos esamos mokslinių tyrimų programos.

30. Atrodo, kad nei taikomų tarptautinių įsipareigojimų, kuriuos Sąjunga yra prisiėmusi mokslinių tyrimų srityje, nevykdymas, nei autonominis galimybės dalyvauti Sąjungos mokslinių tyrimų programose apribojimas negali būti laikomi konkrečiai susijusiais su tarptautine prekyba, net jei tai vertinama prekybos santykių su atitinkama trečiąja valstybe kontekste.

Nors tokios priemonės gali priversti trečiąją valstybę panaikinti su prekyba susijusias prievartos priemones ir taip galiausiai atkurti prekybą, tokių priemonių poveikis prekybai būtų ne tiesioginis ir nedelsiamas, kaip nurodyta pirmiau minėtoje jurisprudencijoje (žr. 20 punktą), bet netiesioginis ir tolimas. Be to, pripažinus, kad tokios priemonės patenka į bendros prekybos politikos sritį, galėtų „[būti] *pernelyg išplėsta bendros prekybos politikos taikymo sritis ir prie jos priskirtos normos, kurios neturi specifinio ryšio su tarptautine komercine prekyba*“²⁶, ir kiltų pavojus, kad atitinkamos Sutarčių nuostatos, susijusios su kitomis Sąjungos kompetencijos sritimis (šiuo atveju mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros sritimi), praras savo *effet utile*²⁷.

31. Todėl pasiūlymo I priedo 1 punkte nurodytos priemonės negali būti priimtos remiantis SESV 207 straipsnio 2 dalimi ir šis punktas turėtų būti iš jo išbrauktas.
32. Kartu tokias priemones, kokios siūlomos I priedo 1 punkte, Sąjunga galėtų priimti pagal taikytinas taisykles ir procedūras, reglamentuojančias dalyvavimą Sąjungos mokslinių tyrimų programose.

²⁶ Nuomonė 3/15, ten pat, 85 punktas.

²⁷ Taip pat žr. 2001 m. gruodžio 6 d. Teisingumo Teismo *nuomonės 2/00 (Kartachenos biosaugos protokolas)*, EU:C:2001:664, 40 punktą, iš kurio aišku, kad bendra prekybos politika nėra viršesnė kitų Sąjungos kompetencijos sričių atžvilgiu.

Pasiūlymo 7 straipsnio 1 dalyje jau nurodytos kitos galimos sistemos, pagal kurias būtų galima imtis atsakomųjų priemonių²⁸. Tai galėtų būti aktualu ir sustabdant ar nutraukiant dalyvavimą mokslinių tyrimų programose²⁹ arba sustabdant dvišalį bendradarbiavimą su trečiosiomis valstybėmis mokslinių tyrimų srityje. Konstatuojamosiose dalyse galėtų būti nurodytos įvairios atsakomosios priemonės, kurių galima imtis remiantis atitinkamomis dabartinės Sąjungos teisinės sistemos mokslinių tyrimų srityje nuostatomis.

- ²⁸ Pasiūlyme nepaaiškinama, kokios rūšies veiksmus Komisija numato pagal šią nuostatą. Tačiau iš Komisijos komunikato dėl Komisijos įgaliojimų sričiai priklausančių priemonių, kurias Komisija gali priimti, kai pagal siūlomą reglamentą nustato, kad Sąjunga imasi atsakomųjų priemonių trečiosios šalies ekonominės prievartos priemonei atremti (COM(2021) 774 *final*), matyti, kad ji svarsto tokius veiksmus: neprisiimti naujų Sąjungos finansinių įsipareigojimų dėl programų ar fondų pagal atitinkamą biudžeto vykdymo procedūrą; prieštarauti naujoms finansavimo operacijoms, kai tai leidžiama pagal susitarimą, sudarytą tarp Sąjungos, kuriai atstovauja Komisija, ir subjekto, kuriam patikėtas netiesioginis programos valdymas; nesiūlyti naujos makrofinansinės paramos atitinkamai trečiajai valstybei pagal SESV 209, 212 ir 213 straipsnius ir sustabdyti arba panaikinti mokėjimus pagal operacijas, vykdomas pagal taikomus susitarimus; kai leidžiama, sustabdyti arba panaikinti bet koki susitarimą dėl įnašo ar dėl garantijos, sudarytą tarp Komisijos, veikiančios Sąjungos vardu, ir įgaliotųjų subjektų, susijusių su atitinkama trečiaja valstybe arba nustatytu asmeniu; tinkamas priemonės, įskaitant pagal 2021 m. birželio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/947, kuriuo nustatoma Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė „Globali Europa“, ar pagal 2021 m. rugsėjo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1529, kuriuo nustatoma Pasirengimo narystei paramos priemonė (PNPP III), ar atitinkamas paskesnes priemones finansuojamų veiksmų sustabdymą. Ji taip pat svarsto šias priemones dėl Europos investicijų banko arba Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko finansavimo: priimti nepalankias nuomones dėl paraiškų, teikiamų dėl Europos investicijų banko finansavimo; rekomenduoti Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko valdybos direktoriui, atstovaujančiam Sąjungai, balsuoti prieš finansavimo patvirtinimą.
- ²⁹ Pavyzdžiui, 2022 m. kovo 3 d. Komisija paskelbė, kad prasidėjus Rusijos karinei agresijai ji nusprendė sustabdyti dotacijos susitarimo dėl keturių projektų pagal programą „Europos horizontas“, kuriuose dalyvauja penkios Rusijos mokslinių tyrimų organizacijos, rengimą. Naujų sutarčių pasirašymas atidėtas, kol bus nurodyta kitaip. Ji taip pat nusprendė sustabdyti mokėjimus Rusijos subjektams pagal galiojančias sutartis. [https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_22_1528]

33. Trečia, kalbant apie pasiūlymo 8 straipsnį, kuriame numatyta galimybė priimti individualaus taikymo priemones ir suteikiama teisė reikalauti žalos atlyginimo, pirmiausia svarbu aptarti kai kurių delegacijų išsakytus nuogastavimus dėl galimo dalinio sutapimo su ribojamosiomis priemonėmis, kurios priimamos Sąjungai įgyvendinant bendrą užsienio ir saugumo politiką (BUSP).
34. Tai, kad tam tikros nuostatos yra panašios į taisykles, kurias Sąjunga gali priimti įgyvendindama BUSP, savaime nekliudo priimti panašių priemonių įgyvendinant kitą Sąjungos politiką, jeigu dėl tokių priemonių priėmimo nepažeidžiamos Sąjungai toje politikos srityje suteiktos kompetencijos ribos ir nuostatos dėl poveikio nedarymo, t. y. „nedaro poveikio Sąjungos kompetencijų pagal ES sutarties V antraštinės dalies 2 skyrių [t. y. pagal BUSP] vykdymui Sutartyse nustatytų procedūrų taikymui ir numatytų institucijų įgaliojimų atitinkamai apimčiai“ (ES sutarties 40 straipsnio antra pastraipa).

35. Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į ES sutarties 29 straipsnį³⁰ ir kitas konkrečias nuostatas dėl BUSP, aiškiai patvirtino, kad Taryba turi įgaliojimus priimti sprendimus, „[galinčius] tiesiogiai pakeisti teisinę asmenų padėtį“. Teisingumo Teismas nusprendė, kad: „sąvoka „Sąjungos pozicija“ aiškinama plačiai, o tai reiškia, kad (...) remiantis ESS 29 straipsniu gali būti priimti ne tik programinio pobūdžio ar vien ketinimų pareiškimų aktai, bet ir sprendimai, kuriais numatomos priemonės, galinčios tiesiogiai pakeisti teisinę asmenų padėtį. Be to, tai patvirtinta ir SESV 275 straipsnio antros pastraipos formuluotėje“³¹³².

SESV 275 straipsnyje daroma nuoroda į „Europos Sąjungos sutarties V antraštinės dalies 2 skyriaus pagrindu Tarybos priimtų sprendimų, patvirtinančių ribojančias priemones, nukreiptas prieš fizinius ar juridinius asmenis“, teisėtumo peržiūrą.

36. Akivaizdu, kad tokia didelė diskrecija neišplaukia iš SESV 206 ir 207 straipsnių formuluotės. Todėl reikia išnagrinėti, ar pasiūlymo 8 straipsnyje nurodytos priemonės turi reikiamą specifinį ryšį su tarptautine prekyba, kaip nustatyta Teismo jurisprudencijoje (žr. šios nuomonės 20 punktą), ir todėl gali būti priimtose remiantis siūlomu teisiniu pagrindu.

³⁰ Remiantis ES sutarties 29 straipsniu, „Taryba priima sprendimus, kuriais išreiškiamas Sąjungos požiūris į tam tikrą geografinio arba teminio pobūdžio reikalą“.

³¹ 2014 m. vasario 27 d. Sprendimo *Ahmed Ezz / Taryba ir Komisija*, T-256/11 EU:T:2014:93, 42 punktas, patvirtintas apeliacine tvarka byloje C-220/14 P, EU:C:2015:147.

³² Taip pat žr. 2017 m. kovo 28 d. Sprendimo *Rosneft*, C-72/15, EU:C:2017:236, 88 punktą: „Iš ESS 24 ir 29 straipsnių išplaukia, kad pagal bendrą taisyklę Taryba gali vienbalsiai apibrėžti ribojamųjų priemonių, kurias Sąjunga priima BUSP srityje, dalyką. Atsižvelgiant į plačią BUSP tikslų ir siekių, kaip antai išreikštų ESS 3 straipsnio 5 dalyje ir 21 straipsnyje bei specialiose nuostatose dėl BUSP, be kita ko, ESS 23 ir 24 straipsniuose, apimtį, Taryba turi didelę diskreciją apibrėžti šį dalyką.“

37. Pasiūlymo 8 straipsnyje pateikta asmenų nustatymo kriterijų formuluotė, kurioje minimi fiziniai ir juridiniai asmenys, „[susiję] arba [saistomi] su atitinkamos trečiosios valstybės valdžia“, yra neapibrėžta ir labai plati. Pagal tokį kriterijų galėtų būti nustatyti visi fiziniai ar juridiniai asmenys, įskaitant tuos, kurie nedalyvauja Sąjungos ir atitinkamos trečiosios valstybės tarpusavio prekyboje ar nevykdo jokios konkrečios ekonominės veiklos apskritai, pavyzdžiui, vyriausybės pareigūnai ar ministrai. Tarybos Teisės tarnybos nuomone, priemonių, kuriomis nustatomas fizinis ar juridinis asmuo, kuris yra įtakingas, todėl teoriškai, naudodamasis tokia įtaka, galėtų pasiekti, kad atitinkamos trečiosios valstybės taikomos ekonominės prievartos priemonės būtų panaikintos, ryšys su prekyba yra pernelyg silpnas, kad atitiktų būtiną Teismo nustatytą specifinio ryšio su prekyba kriterijų. Nors galima teigti, kad tokia priemonė būtų skirta prekybai skatinti, palengvinti ar reglamentuoti, beveik neįmanoma padaryti išvadą, kad tokia priemonė turėtų „tiesioginę ir nedelsiamą poveikį [Sąjungos ir atitinkamos trečiosios valstybės tarpusavio] prekybai“, kaip reikalaujama pagal Teismo jurisprudenciją (žr. šios nuomonės 20 punktą). Poveikis daugiausia būtų tik potencialus ir priklausytų nuo to, ar pavyktų daryti įtaką trečiosios valstybės valdžiai, taigi būtų netiesioginis ir tolimas³³.

³³ Tačiau pagal BUSP nustatyti tokius asmenis siekiant tų pačių tikslų būtų galima remiantis aktais, priimtais pagal ES sutarties 29 straipsnį ir SESV 215 straipsnį.

38. Kitaip būtų tais atvejais, kai priimtose priemonės būtų nukreiptos prieš ekonominės veiklos vykdytojus, susijusius arba saistomus su valdžia, t. y. fizinius ar juridinius asmenis arba subjektus, užsiimančius tarptautine prekyba ar komercine veikla. Tokiais atvejais galima teigti, kad I priede nustatytomis prekybos priemonėmis (tiek, kiek jos gali būti taikomos nustatytam asmeniui) būtų apribotos galimybės patekti į Sąjungos rinką, todėl jos būtų skirtos prekybai reglamentuoti (t. y. apriboti) ir turėtų jai tiesioginį ir nedelsiamą poveikį, nes tos priemonės apsunkintų patekimą į rinką ir dėl to sumažėtų prekyba su atitinkama valstybe.
39. Taigi, nors priemonės, kuriomis nustatomi ekonominės veiklos vykdytojai, susiję arba saistomi su trečiosios valstybės valdžia, galėtų būti laikomos turinčiomis tiesioginį ir nedelsiamą poveikį prekybai ir galėtų būti priimtose pagal SESV 207 straipsnio 2 dalį, to negalima pasakyti apie priemones, kuriomis nustatomas bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, susijęs arba saistomas su trečiosios valstybės valdžia. Norint išlaikyti tokio nustatymo galimybę, pačioje pasiūlymo rezoliucinėje dalyje, o ne tik įgyvendinimo akte, kaip numatyta pasiūlyme, turi būti aiškiai išdėstyti reikalavimo dėl specifinio ryšio su tarptautine prekyba laikymosi kriterijai ir turi būti aiškiai nurodytos asmenų kategorijos ir kriterijai, pagal kuriuos jie galėtų būti nustatyti, nes tai esminių elementų, pagal kuriuos turėtų būti formuojamas naudojimas įgyvendinimo įgaliojimais ir kuriais turėtų būti vadovaujama naudojantis šiais įgaliojimais, dalis³⁴.

³⁴ Pasiūlymo 8 straipsnio 3 dalimi Komisijai paliekama didelė diskrecija patikrinti „*visus atitinkamus kriterijus*“.

40. Kalbant apie nuostatą, kuria suteikiama teisė reikalauti žalos atlyginimo iš nustatytų asmenų, „*sukėlusią ekonominę prievartą, dalyvavusių ją taikant arba su [ja] susijusių*“ (pasiūlymo 8 straipsnio 1 dalies b punktas), Tarybos Teisės tarnyba primena, kad 1996 m. lapkričio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2271/96 (toliau – Blokavimo statutas)³⁵, kuriame pagal Sąjungos teisę suteikiama panaši teisė, buvo priimtas remiantis ne tik prekybos teisiniu pagrindu (EB sutarties 113 straipsnis, dabar – SESV 207 straipsnis), bet ir EB sutarties 73c ir 235 straipsniais (dabar – SESV 64 ir 352 straipsniai)³⁶. Kartu Tarybos Teisės tarnyba padarė išvadą, kad būtent EB sutarties 235 straipsnis leido priimti Blokavimo statuto 4, 5 ir 6 straipsniuose nustatytas priemones³⁷.
41. Tačiau Teisingumo Teismas dėl Europos Konvencijos dėl sąlygine prieiga grindžiamų paslaugų ir sąlyginės prieigos paslaugų teisinės apsaugos III skirsnio „Sankcijos ir teisių gynimo priemonės“ 5 ir 6 straipsnių, susijusių su poėmio ir konfiskavimo priemonėmis, nusprendė, kad tomis nuostatomis „*bendrai siekiama užtikrinti sąlygine prieiga grindžiamų paslaugų teisinės apsaugos veiksmingumą*“ ir jos „*padeda siekti ginčijamo sprendimo (...) pagrindinio tikslo*“, todėl jos gali būti įtrauktos į susitarimą, kurio pagrindinis tikslas turi specifinį ryšį su bendra prekybos politika³⁸.

³⁵ 1996 m. lapkričio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2271/96, saugantis nuo trečiosios šalies priimtų teisės aktų eksteritorialaus taikymo poveikio ir tuo grindžiamų ar iš to kylančių veiksmų (OL L 309, 1996 11 29, p. 1). Remiantis jo 6 straipsniu, „[b]et koks 11 straipsnyje nurodytas asmuo, užsiimantis 1 straipsnyje nurodyta veikla, turi teisę į žalos atlyginimą, įskaitant teises išlaidas, kurių tam asmeniui padarė priede nurodytų įstatymų taikymas arba jais grindžiami ar iš jų kylantys veiksmai“.

³⁶ 1996 m. spalio 21 d. Tarybos Teisės tarnybos nuomonė (dok. 10845/96). Taip pat žr. 2001 m. spalio 24 d. Tarybos Teisės tarnybos nuomonės (dok. 13173/01) 7 punktą.

³⁷ 1992 m., t. y. prieš įtraukiant į EB sutartį 301 ir 60 straipsnius, Reglamentas (EEB) Nr. 3541/92, draudžiantis tenkinti Irako reikalavimus dėl sutarčių ir sandorių, kurių vykdymui turėjo įtakos JT Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 661 (1990) ir kitos susijusios rezoliucijos (OL L 361, 1992 12 10, p. 1), buvo priimtas taip pat remiantis buvusiu 235 straipsniu (o ne tik EB sutarties 113 straipsniu). Tačiau reglamentai (EEB) Nr. 2340/90 (OL L 213, 1990 8 9) ir Nr. 3155/90 (OL L 304, 1990 11 1), pagal kuriuos Bendrija ėmėsi priemonių, kad užkirstų kelią Bendrijos ir Irako prekybai, buvo priimti remiantis tik prekybos teisiniu pagrindu (tuo metu – EEB 113 straipsnis).

³⁸ 2013 m. spalio 22 d. Sprendimo *Komisija / Taryba*, C-137/12, EU:C:2013:675, 70, 71 ir 76 punktai.

42. Taigi, tokiu mastu, koku šia priemone siekiama palengvinti veiksmingą Sąjungos veiklos vykdytojų, kuriuos paveikė trečiosios valstybės ekonominės prievartos priemonės, teisinę apsaugą, ji padeda siekti priemonės tikslo, t. y. kovoti su trečiųjų valstybių taikoma ekonomine prievarta. Todėl ji gali būti priimta remiantis SESV 207 straipsnio 2 dalimi.
43. Galiausiai, svarbu priminti, kad, atsižvelgiant į privalomą nuostatą dėl poveikio nedarymo (ES sutarties 40 straipsnio antra pastraipa), naudojimasis įgaliojimais bendros prekybos politikos srityje neturėtų daryti poveikio galimam Sąjungos kompetencijos BUSP srityje įgyvendinimui, be kita ko, siekiant tų pačių tikslų ar priimant panašias priemones. Todėl pasiūlymo tekste turėtų būti paaiškinta, kad ši priemonė nedaro poveikio Sąjungos įgaliojimams BUSP srityje.
44. Taigi, išnagrinėjus pasiūlymo tikslą ir turinį patvirtinama, kad pasiūlymas yra bendros prekybos politikos įgyvendinimo sistema, nes juo Sąjungai sudaromos sąlygos imtis atsako į trečiosios valstybės taikomas ekonominės prievartos priemones, kuriomis daromas poveikis prekybai ar investicijoms, taikant priemones, kurios patenka į bendros prekybos politikos sritį. Tai taikoma visoms siūlomoms priemonėms, išskyrus priemones, susijusias su Sąjungos mokslinių tyrimų programomis, ir priemones, kuriomis leidžiama nustatyti asmenis, kurie tiesiogiai nedalyvauja tarptautinėje prekyboje.

B. INSTITUCINIAI ASPEKTAI

i) *Principai*

45. ES sutarties 13 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad kiekviena institucija veikia neviršydama Sutartyse jai suteiktų įgaliojimų ir laikydamasi jose nustatytų procedūrų, sąlygų bei tikslų. Ši nuostata išreiškia institucinės pusiausvyros principą, būdingą Sąjungos institucinei struktūrai, pagal kurią kiekviena institucija vykdo savo įgaliojimus, paisydamą kitų institucijų įgaliojimų³⁹.
46. Kalbant apie Tarybos įgaliojimus, reikia pažymėti, kad ES sutarties 16 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje numatyta, kad ji vykdo politikos formavimo ir koordinavimo funkcijas, laikydamasi Sutartyse nustatytų sąlygų. Konkrečiai dėl Sąjungos išorės veiksmų ES sutarties 16 straipsnio 6 dalies trečioje pastraipoje nurodyta, kad Užsienio reikalų taryba, vadovaudamasi Europos Vadovų Tarybos nubrėžtomis strateginėmis gairėmis, parengia Sąjungos išorės veiksmus ir užtikrina, kad Sąjungos veiksmai būtų nuoseklūs. Be to, ES sutarties 26 straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje nustatyta, kad Taryba formuoja BUSP ir priima šiai politikai apibrėžti ir įgyvendinti būtinus sprendimus, remdamasi Europos Vadovų Tarybos apibrėžtomis bendromis gairėmis ir strateginėmis kryptimis.
47. Dėl Komisijos įgaliojimų ES sutarties 17 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Komisija turi remti bendruosius Sąjungos interesus ir imtis atitinkamos iniciatyvos šiuo tikslu, atlikti koordinavimo, vykdomąsias ir valdymo funkcijas Sutartyse nustatytais sąlygomis ir, išskyrus bendrą užsienio ir saugumo politiką bei kitus Sutartyse nustatytus atvejus, užtikrinti Sąjungos atstovavimą išorės santykiuose.

³⁹ Žr. 2016 m. liepos 28 d. Sprendimo *Taryba / Komisija (Šveicarijos susitarimo memorandumas)*, C-660/13, EU:C:2016:616, 31–32 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją.

48. Pagal ES sutarties 21 straipsnio 3 dalies antrą pastraipą pareiga „[užtikrinti Sąjungos] *išorės veiksmų įvairių sričių bei jų ir kitų savo politikos krypčių nuoseklumą*“ tenka Tarybai ir Komisijai, kurioms padeda Sąjungos vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai ir kurios turi „[bendradarbiauti] *šiuo tikslu*“⁴⁰.
49. Be to, jurisprudencijoje nustatyta, kad neprivalomų priemonių su trečiosiomis valstybėmis ar tarptautinėmis organizacijomis sudarymas priklauso Tarybos politikos formavimo įgaliojimams⁴¹, o teisiškai privalomų susitarimų su trečiosiomis valstybėmis ar tarptautinėmis organizacijomis sudarymas priklauso Tarybos įgaliojimams sudaryti sutartis pagal SESV 207 ir 218 straipsnius.

ii) Analizė

50. Pagal siūlomą mechanizmą (pasiūlymo 4 straipsnis, žr. šios nuomonės 11 punktą) tik Komisijai būtų suteikti įgaliojimai nustatyti, ar trečiosios valstybės priemonė yra ekonominė prievarta, o Tarybai nenumatyta jokie vaidmens. Toks Komisijos sprendimas turėtų tam tikrų politinių ir teisinių pasekmių tarptautiniu mastu.
51. Pirma, pasiūlyme numatyta, kad dėl tokio sprendimo Komisijai atsirastų pareiga apie jį pranešti atitinkamai trečiajai valstybei, pareikalauti, kad ji sustabdytų ekonominę prievartą ir, kai tinka, atitaisytų Sąjungai ar jos valstybėms narėms padarytą žalą. Antra, Komisija privalėtų užmegzti dialogą su atitinkama trečiaja valstybe, „[siekti], *kad ekonominė prievarta būtų sustabdyta, keldama šį klausimą bet kuriame tinkamame tarptautiniame forume*“, ir „[pradėti] *konsultacijas, bendradarbiavimą ir koordinavimą su bet kuria kita valstybe, įskaitant atsako į prievartą koordinavimą*“ (pasiūlymo 5 ir 6 straipsniai, žr. šios nuomonės 12 punktą).

⁴⁰ Taip pat pagal ES sutarties 26 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą „*Taryba ir Sąjungos vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai užtikrina Sąjungos veiksmų vienybę, nuoseklumą ir veiksmingumą*“.

⁴¹ Byla C-660/13, ten pat, 40–42 punktai. Generalinių sekretorių susitarimai dėl neprivalomų priemonių, dok. 15367/17.

Galiausiai, kraštutiniu atveju Komisija galėtų nuspręsti dėl galimų Sąjungos atsakomųjų priemonių priimdama įgyvendinimo aktą pagal (paprastą) nagrinėjimo procedūrą (pasiūlymo 7 straipsnis, žr. šios nuomonės 13–15 punktus), pagal kurią tuo atveju, jei komitetas nuomonės nepateikia, Komisija vis tiek gali priimti įgyvendinimo aktą⁴². Komisija pagal siūlomą 10 straipsnį taip pat būtų įgaliota ir tam tikrais atvejais įpareigota iš dalies pakeisti priemones, sustabdyti jų taikymą ir jas panaikinti.

52. Pasiūlyme nustatyta, kad Komisijos pareiga nuolat informuoti Europos Parlamentą ir Tarybą apie susijusius pokyčius atsiranda tik po to, kai Komisija nustato, kad esama ekonominės prievartos, ir po to, kai užmezga dialogą su atitinkama trečiąja valstybe (5 straipsnio trečia pastraipa). Panaši pareiga abiejų institucijų atžvilgiu numatyta ir dėl priemonių, kurių imtasi peržiūros proceso metu, vertinimo (10 straipsnio 1 dalis).

Todėl pasiūlyme numatyta, kad Taryba turi būti tik informuojama *ex post*, taigi Tarybos dalyvavimas yra toks pat kaip Europos Parlamento. Kalbant apie valstybių narių dalyvavimą, pasiūlyme numatyta, kad komiteto procedūra (įprasta nagrinėjimo procedūra) taikoma tik tuo etapu, kai Komisija priima „Sąjungos atsakomasias priemones“ (pasiūlymo 7 straipsnis).

⁴² Reglamente dėl komiteto procedūros (Reglamentas (ES) Nr. 182/2011, OL L 55, 2011 2 28, p. 13) taip pat numatyta griežtesnė procedūra, t. y. nagrinėjimo procedūra su nuostata dėl nuomonės nepateikimo, pagal kurią tuo atveju, jei komitetas nuomonės nepateikia, Komisija negali priimti įgyvendinimo akto (žr. Reglamento dėl komiteto procedūros 5 straipsnio 4 dalies b punktą).

53. Pirma, svarbu pažymėti, kad nustatant, kad trečioji valstybė taiko ekonominę prievartą, atsižvelgiama į nesikišimo principą ir jo formuluotę pagal paprotinę tarptautinę teisę⁴³⁴⁴. Teisingumo Teismo teigimu, „*paprotinės tarptautinės teisės principo tikslumo laipsnis nėra toks pats kaip tarptautinės sutarties nuostatos*“⁴⁵. Tiksliai prievartos, taigi ir neteisėtos intervencijos, apibrėžtis tarptautinėje teisėje dar nėra visiškai suformuluota. Be to, nors pačios atsakomosios priemonės pagal paprotinę tarptautinę teisę laikomos teisėtomis, dėl atskirų joms taikomi reikalavimų ir procedūrų dažnai diskutuojama ir jie ne tokie aiškūs.

Pasiūlyme tai pripažįstama, kai 5 konstatuojamojoje dalyje minimas pageidavimas, „*kad Sąjunga prisidėtų kuriant, plėtojant ir geriau išaiškinant tarptautinės ekonominės prievartos atvejų prevencijos ir panaikinimo sistemas*“. Tuo Sąjungos veiksmai pagal siūlomą sistemą skiriasi nuo veiksmų, kurių imamasi pagal išsamią daugiašalę reguliavimo sistemą, pavyzdžiui, PPO⁴⁶.

⁴³ Žr. 3 konstatuojamąją dalį, 2 straipsnio 2 dalį ir poveikio vertinimo ataskaitą, kurios 8 puslapyje minimas tam tikrų formų kišimosi į kito tarptautinės teisės subjekto reikalus draudimas, kai pagal tarptautinę teisę tam nėra pagrindo, ir tam pagrįsti nurodyti du moksliniai straipsniai.

⁴⁴ Sąjungos atsakas, kiek tai būtina, taip pat atitiks tarptautinės teisės taisyklės dėl valstybių atsakomybės už jų tarptautiniu mastu neteisėtus veiksmus, suformuluotas (kodifikuojant ir laipsniškai plėtojant) Tarptautinės teisės komisijos 53-iojoje sesijoje priimtame Straipsnių dėl valstybių atsakomybės už tarptautiniu mastu neteisėtus veiksmus projekte. *Tarptautinės teisės komisijos metraštis, 2001 m., II tomas, Antra dalis*.

⁴⁵ 2022 m. balandžio 7 d. Sprendimo *United Airlines*, C-561/20, EU:C:2022:266, 51 punktas.

⁴⁶ Žr. Reglamentą (ES) 2015/1843 (OL L 272, 2015 10 16, p. 1), kuriuo Komisijai suteikiami įgaliojimai imtis veiksmų siekiant užtikrinti tarptautinėmis prekybos taisyklėmis, ypač sudarytomis globojant Pasaulio prekybos organizacijai (PPO), suteiktų Sąjungos teisių įgyvendinimą. Reglamentas (ES) 2015/1843 (OL L 272, 2015 10 16, p. 1).

54. Antra, sprendimas, kuriuo nustatoma, kad trečioji valstybė taiko ekonominę prievartą, turės poveikį Sąjungos ir atitinkamos trečiosios valstybės santykiams ir bus aiškūs Sąjungos „veiksmai tarptautinėje arenoje“, kaip tai suprantama ES sutarties 21 straipsnio 1 dalyje, esant teisinei aplinkai, kuri yra gerokai mažiau nuspėjama nei ta, kurią reglamentuoja tarptautinės prekybos taisyklės. Iš esmės toks sprendimas formuos Sąjungos politiką konkrečios trečiosios valstybės atžvilgiu ir lems Sąjungos išorės veiksmus, o tai turės neišvengiamų pasekmių BUSP įgyvendinimui tos valstybės atžvilgiu.
55. Akivaizdu, kad priimant sprendimą, kuriuo nustatoma, kad trečioji valstybė taiko ekonominę prievartą vienoje iš Sąjungos kompetencijai priklausančių sričių, „reikia įvertinti Sąjungos interesus⁴⁷ palaikant santykius su atitinkama trečiąja šalimi ir derinti skirtingus interesus, kylančius dėl šių santykių“, kaip nurodė Teismas savo jurisprudencijoje⁴⁸. Pagal tą jurisprudenciją tokio pobūdžio vertinimą turėtų atlikti Taryba, laikydamasi Sutartimis jai suteiktų įgaliojimų Sąjungos išorės veiksmų srityje.
56. Todėl Taryba turėtų dalyvauti nustatant, kad atitinkama trečioji valstybė taiko ekonominę prievartą. Toks dalyvavimas galėtų būti įvairių formų ar skirtingo intensyvumo. Vykstant diskusijoms dėl pasiūlymo Taryba turi pasirinkti jai tinkamiausią galimybę.

⁴⁷ Šiuo tikslu Sąjungos interesus reikia skirti nuo pasiūlymo 9 ir 11 straipsniuose nurodytų Sąjungos interesų sąvokos, kuri, kaip paaiškino Komisija, iš esmės yra susijusi su konkrečiais ekonominiais interesais ir reiškia, kad reikia atsižvelgti, viena vertus, į tų, kuriems taikomos trečiosios valstybės prievartos priemonės, ir, kita vertus, į tų, kuriuos gali paveikti galimos Sąjungos atsakomosios priemonės, interesus.

⁴⁸ Žr. Sprendimo *Šveicarijos susitarimo memorandumas*, byla C-660/13, 39 punktą.

57. Pirmas būdas įtraukti Tarybą nustatant, kad trečioji valstybė taiko ekonominės prievartos priemones, galėtų būti suteikti Tarybai įgyvendinimo įgaliojimus pagal SESV 291 straipsnio 2 dalį. Šiame straipsnyje nustatyta, kad „[k]ai *teisiškai privalomi Sąjungos aktai turi būti įgyvendinti vienodomis sąlygomis, tie aktai suteikia įgyvendinimo įgaliojimus Komisijai arba tinkamai pagrįstais atvejais ir* [ES sutarties] 24 bei 26 straipsniuose numatytais atvejais – *Tarybai*“ (pažymėta papildomai).
58. Todėl tokių įgyvendinimo įgaliojimų suteikimas Tarybai turėtų būti pagrįstas pasiūlymo konstatuojamosiose dalyse. Atsižvelgiant į tai, kad tokiais įgyvendinimo įgaliojimais galėtų būti naudojamosi tik nustatant, kad taikoma ekonominė prievarta, SESV 291 straipsnio 2 dalyje nustatyti reikalavimai, kad įgaliojimų suteikimas būtų tinkamai pagrįstas ir taikomas tik konkrečiais atvejais, būtų įvykdyti. Be to, poreikis gerbti Tarybos įgaliojimus Sąjungos išorės veiksmų srityje, įskaitant poreikį užtikrinti, pavyzdžiui, galimų BUSP priemonių ir pasiūlyme nustatytų Sąjungos atsakomųjų priemonių tarpusavio nuoseklumą, taip pat būtų tinkamas pagrindas suteikti Tarybai tokius įgyvendinimo įgaliojimus.
59. Kai Taryba veikia remdamasi antrinės teisės aktuose nustatytais įgaliojimais, ji veikia ne „pagal Sutartį“, todėl teisės aktų leidėjas išlaiko didelę diskreciją, kiek tai susiję su procedūrine Tarybos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais tvarka. Teismas nusprendė, kad „*Sąjungos teisės aktų leidėjas (...) turi teisę priimti pagrindinių reglamentų įgyvendinimo nuostatas pagal kitokią procedūrą nei ta, kuria remiantis buvo priimtas pagrindinis reglamentas*“⁴⁹. Todėl, kaip Tarybos Teisės tarnyba jau yra paaiškinusi, taikytina procedūra gali būti pritaikyta aplinkybėms, siekiant užtikrinti spartą ir veiksmingumą, jeigu tokia tvarka nepažeidžia institucijų įgaliojimų pusiausvyros, nepakeičia institucijų narių įgaliojimų pasidalijimo ir nedaro poveikio jų pagrindinėms prerogatyvoms⁵⁰.

⁴⁹ Žr. 2022 m. vasario 16 d. Sprendimo *Lenkija / Parlamentas ir Taryba*, C-157/21, EU:C:2022:98, 307 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją. Taip pat žr. 2018 m. spalio 25 d. Tarybos Teisės tarnybos nuomonės (dok. 13593/18) 49 punktą ir jame nurodytą teisėkūros institucijų praktiką.

⁵⁰ 2018 m. spalio 25 d. Tarybos Teisės tarnybos nuomonė, ten pat, 48 punktas.

60. Taigi Tarybai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais galėtų būti numatyta, kad Taryba imtųsi veiksmų remdamasi Komisijos pasiūlymu, kuriame trečiosios valstybės priemonės būtų išnagrinėtos atsižvelgiant į siūlomame reglamente išdėstytus kriterijus. Tada Taryba kvalifikuota balsų dauguma priimtų įgyvendinimo aktą, kaip nustatyta ES sutarties 16 straipsnio 4 dalyje. Taip pat būtų galima numatyti atvirkštinę kvalifikuotą balsų daugumą, kai Komisijos pasiūlytas įgyvendinimo aktas priimamas, nebent Taryboje kvalifikuota balsų dauguma balsuojama prieš priėmimą. Be to, galėtų būti nurodyta, kad Taryba gali kvalifikuota balsų dauguma keisti Komisijos pasiūlymą⁵¹. Priešingu atveju būtų taikomos įprastos taisyklės pagal SESV 293 straipsnio 1 dalį (t. y. Komisijos pasiūlymui pakeisti reikalingas Tarybos vieningumas, kai Komisija prieštarauja tokiam pakeitimui).
61. Kitas būdas užtikrinti Tarybos dalyvavimą galėtų būti Komisijos pareiga konsultuotis su Taryba arba ją įtraukti prieš priimant sprendimą. Tai suteiktų Tarybai galimybę įvertinti, ar tokio Komisijos sprendimo priėmimas tuo konkrečiu metu atitiktų Sąjungos interesus, atsižvelgiant į bendrus santykius su atitinkama trečiąja valstybe. Kartu su tokio pobūdžio konsultacijomis galėtų būti numatyta Komisijos pareiga kuo labiau atsižvelgti į Taryboje pareikštas nuomones ir pateikti galimo nukrypimo nuo Tarybos pareikštų nuomonių priežastis.

⁵¹ Žr., pavyzdžiui, 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) 2020/2092 dėl bendro Sąjungos biudžeto apsaugos sąlygų režimo 6 straipsnį: „Šio straipsnio 9 dalyje nurodytą įgyvendinimo sprendimą Taryba priima per vieną mėnesį nuo Komisijos pasiūlymo gavimo dienos. Susidarius išskirtinėms aplinkybėms, to įgyvendinimo sprendimo priėmimo laikotarpis gali būti pratęstas ne daugiau kaip dviem mėnesiais. Siekdama užtikrinti, kad sprendimas būtų priimtas laiku, Komisija, kai, jos manymu, tai tikslinga, naudoja savo teisėmis pagal SESV 237 straipsnį. Taryba kvalifikuota balsų dauguma gali iš dalies pakeisti Komisijos pasiūlymą ir iš dalies pakeistą tekstą priimti įgyvendinimo sprendimu.“ Teisinės šio požiūrio galimybės patvirtintos sprendimuose *Vengrija / Parlamentas ir Taryba*, C-156/21, EU:C:2022:97, ir *Lenkija / Parlamentas ir Taryba*, C-157/21, ten pat.

Šis požiūris būtų panašus į požiūrį, kurio laikytasi 2021 m. Tarybos sprendime dėl Sąjungos ir JK prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo sudarymo, kurio 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad prieš imdamasi tam tikrų sustabdymo, taisomųjų, apsaugos ar pusiausvyros atkūrimo priemonių JK atžvilgiu „Komisija laiku visapusiškai informuoja Tarybą apie savo ketinimą priimti (...) priemones, kad Taryboje būtų galima prasmingai pasikeisti nuomonėmis. Komisija kuo labiau atsižvelgia į pareikštas nuomones. Komisija atitinkamai informuoja Europos Parlamentą.“⁵²

62. Galiausiai, kalbant apie tolesnius veiksmus po pranešimo atitinkamai trečiajai valstybei, svarbu priminti, kad nors galimybė užmegzti dialogą su atitinkama trečiąja valstybe siekiant „ištirti galimybes“ priklauso Komisijos atstovavimo išorės santykiuose prerogatyvoms, tik Tarybai pritarus Komisija gali Sąjungos vardu pradėti derybas su atitinkama trečiąja valstybe dėl privalomos arba neprivalomos priemonės, kurioje nustatyti įsipareigojimai⁵³. Bet kuriuo atveju, norint pateikti klausimą tarptautiniam sprendimui priimti arba nagrinėti arbitražo tvarka, kai priimtas sprendimas būtų privalomas šalims, taigi ir Sąjungai, tarptautinį susitarimą visada reikėtų sudaryti SESV 218 straipsnyje nustatyta tvarka.
63. Todėl, atsižvelgiant į poveikį, kurį nustatymas, kad trečioji valstybė taiko ekonominę prievartą, turėtų visiems Sąjungos išorės veiksams, ir į tai, kad numatomi Sąjungos veiksmai nepatenka į tikslią ir stabilią tarptautinę teisinę sistemą, Taryba turėtų dalyvauti jau nustatant, ar atitinkama trečioji valstybė taiko ekonominę prievartą. Kadangi pasiūlyme Sąjungos atsako pagrindas yra toks nustatymas priimant teisės aktą, Tarybos Teisės tarnyba siūlo suteikti Tarybai įgyvendinimo įgaliojimus nustatyti, kad esama tokios ekonominės prievartos. Kitu atveju būtų galima numatyti, kad Komisijai iš anksto privalomai konsultuojasi su Taryba arba ją įtraukia, panašiai kaip pagal ankstesnius mechanizmus.

⁵² Žr. 2021 m. balandžio 29 d. Tarybos sprendimą (ES) 2021/689 (OL L 149, 2021 4 30, p. 2).

⁵³ Tikėtina, kad dėl galimo ginčo sprendimo ypatumų paprastai turėtų būti susitarta bendrame dokumente, nesvarbu, ar tai būtų pagal susitarimus dėl neprivalomų priemonių, ten pat, ar pagal SESV 218 straipsnyje nustatytas procedūras.

III. IŠVADA

64. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta pirmiau, Tarybos Teisės tarnyba mano:
- a) Atsižvelgiant į pasiūlymo tikslą ir turinį, jis patenka į bendros prekybos politikos sritį ir gali būti priimtas remiantis SESV 207 straipsnio 2 dalimi, atsižvelgiant į toliau išdėstytas aplinkybes.
 - b) Siūlomos priemonės rezoliucinėje dalyje reikia paaiškinti autonominių intelektinės nuosavybės teisių apsaugos arba jų komercinio naudojimo apribojimų nustatymą atitinkamos trečiosios valstybės teisių subjektams, ypač pagrindinių teisių apsaugos požiūriu, nes tai yra esminių elementų, pagal kuriuos turėtų būti formuojamas naudojimasis įgyvendinimo įgaliojimais ir kuriais turėtų būti vadovaujama naudojantis šiais įgaliojimais, dalis.
 - c) Priemonės, kuriomis leidžiama nevykdyti taikomų tarptautinių įsipareigojimų ir nustatyti galimybės dalyvauti Sąjungos finansuojamose mokslinių tyrimų programose apribojimus arba neleisti dalyvauti Sąjungos finansuojamose mokslinių tyrimų programose, nepatenka į bendros prekybos politikos sritį ir negali būti priimtos pagal SESV 207 straipsnio 2 dalį. Veiksmų toje srityje turėtų būti imamasi pagal taikomą teisinę sistemą, kuria remiantis įgyvendinama Sąjungos mokslinių tyrimų politika.
 - d) Priemonės, kuriomis leidžiama nustatyti ekonominės veiklos vykdytojus, susijusius arba saistomus su trečiosios valstybės valdžia, patenka į bendros prekybos politikos sritį ir gali būti priimtos pagal SESV 207 straipsnio 2 dalį. Tačiau pasiūlymo tekstą reikia patikslinti, kad būtų geriau laikomasi reikalavimo dėl specifinio ryšio su tarptautine prekyba, nes tai yra esminių elementų, pagal kuriuos turėtų būti formuojamas naudojimasis įgyvendinimo įgaliojimais ir kuriais turėtų būti vadovaujama naudojantis šiais įgaliojimais, dalis.

- e) Atsižvelgiant į poveikį Sąjungos ir atitinkamos trečiosios valstybės santykiams ir į Sutartyse nustatytus Tarybos įgaliojimus, susijusius su ES išorės veiksmams, Taryba turėtų dalyvauti nustatant, kad trečioji valstybė taiko ekonominę prievartą.
- f) Toks Tarybos dalyvavimas galėtų būti užtikrintas jai pagal SESV 291 straipsnio 2 dalį suteikiant įgyvendinimo įgaliojimus, kuriais būtų naudojamosi remiantis Komisijos pasiūlymu, arba Komisijai iš anksto privalomai konsultuojantis su Taryba arba ją įtraukiant.
-